

1934

Josef Šíma (1891 – 1971)

Krajina, 1934

Historik umění František Šmejkal, autor nejvýznamnější monografie o Josefu Šímovi (Odeon Praha, 1988) napsal: „Šíмова tvorba nemá žádnou vlastnost, která by odpovídala překotnému rytmu dnešní doby a jejím tisícovým proměnlivým tvářím. Nepoddává se na první pohled, není nápadná, nešokuje, nikoho nepřipomíná, nedožaduje se pozornosti zvláštní technikou nebo novými materiály. Zdá se, že nic nepopírá. Prostě existuje.“ Právě taková existence je vlastní Šímově **Krajině**, jedinému malířskému dílu ve sbírkách karlovarské galerie. Josef Šíma tu představuje krajinu, která patří k nejstaršímu a nejčastějšímu námětu jeho tvorby a jež se může nalézat stejně tak ve Francii jako v Čechách, jako určité výtvarné univerzum. Jakoby se tu všechny gravitační principy tíže rozplynuly a proměnily jednotlivé komponenty v nehmotné a pohybující se znaky. Typický charakter scénérie, složený z matérie půdy, stromů a lesů, vyvážený atmosférickou lehkostí oblohy, se proměňuje v básnickou kontemplaci přírody, vyrůstající z hluboké meditace o podstatě světa a bytí v něm. Taková je celá tvorba Josefa Šímy.

Tři jedničky ovlivnily život malíře, kreslíře a ilustrátora Josefa Šímy. Ta první je spojena s datem jeho narození, s rokem 1891, druhá pak s rokem 1921, kdy přišel do Paříže a poslední třetí s umělcovým úmrtím v roce 1971. Josef Šíma absolvoval pražskou Akademii výtvarných umění. První světovou válku prožil na bojištích, v roce 1919 odjel do Francie, na podzim 1921 se usadil v Paříži a prožil tam rovných padesát let svého života. V roce 1927 se stal spoluzakladatelem skupiny *Le Grand Jeu* (Vysoká hra), mající více literární, filozofickou, duchovní a radikálnější podstatu než tehdejší surrealismus přívrženců kolem André Bretona. Josef Šíma vyzdobil obálky časopisů *Vysoké hry*. Obzvláště blízkými se mu z okruhu skupiny stali mladí básníci René Daumal a Roger Gilbert-Lecomte. Oba však během druhé světové války zemřeli. Zvláště Gilbert-Lecomte chápal Šímovo dílo, když napsal: „Nehledám zásadně v malíři nic jiného než básníka.“

V Paříži se Josef Šíma stal členem pražského Uměleckého svazu Devětsil založeného v roce 1920. Jedna z reprodukcí obálek časopisu *Vysoká hra* se objevila v československém časopise *RED, Revui Devětsilu*, měsíčníku pro moderní kulturu, vycházejícího v letech 1927 – 1931.

V roce 1932 se Josef Šíma stal spoluorganizátorem surrealistické výstavy *Poesie 1932* uskutečněné v Praze. Druhou světovou válku prožil v jižní Francii, kde se zapojil do odboje. Za války začala jeho vleklá tvůrčí krize, kterou překonal až v průběhu 50. a 60. let 20. století, kdy přešel od poetických vizí k zobrazování krajinných archetypálních symbolů. Styky autora s českým prostředím však téměř ustaly.